Jolsvai András

Eperszezon VIII.

16.

Lojzika elgyengült minden egyenruha láttán. Már egy hordár is meg tudta dobogtatni a szívét, nem beszélve a postásról, a tűzoltóról vagy a rendőrről. De persze a katonatiszt, az volt az igazi: az volt álmai netovábbja.

Egy eladósorba került leány számára a tizenkilencedik század végén – leszámítva az olyan zsákutcákat, mint a zárda, mondjuk – egyetlen út maradt a társadalmi beilleszkedéshez, a házasság. A feladat tehát az volt, hogy az ember lánya kihozza a maximumot ebből a helyzetből, vagyis, hogy a lehető legjobban menjen férjhez. Egy vendéglős lányának persze tudnia kellett, hol a helye: iparosok, kereskedők, esetleg kishivatalnokok jöhettek szóba. Guba a gubához, suba a subához. Ráadásul azok közül is csak olyanok, akik megfordultak a Zimmerliben, hiszen az volt az egyetlen használható ismerkedési helyszín a számukra. Trézsi ezt is pompásan csinálta. Úgy lett nagysága belőle, hogy nem kellett szégyenkeznie a származása miatt: végülis a Weichner Géza is csak egy iparos volt, igaz, jól menő műhellyel, már-már üzemmel rendelkező iparos, szakmája megbecsült mestere, aki megengedhette magának, hogy tejben-vajban fürösszse a feleségét -- hát fürösztötte is. Trézsi az anyósáékkal is pompásan megérttette magát, ott meg a közös sváb hagyományok segítettek. Egyszóval a Trézsi, mint annyi minden másban, ebben is példát mutatott az utána következő testvéreinek. Magasra tette a lécet, de nem olyan magasra, amilyet ne tudott volna átvinni.

A Zimmerl lányok két lábbal álltak a földön, tudták, hol a helyük, és azt is, mit várhatnak az élettől. De attól még, hogy tudták, lehetett kicsit ábrándozni is. Ilyen ábránd volt Lojzikánál a katonatiszt. Normális esetben egy katonatiszt nem ereszkedhetett le egy vendéglős lányáig, még akkor sem, ha annak szép hozománya volt, de attól még el lehetett képzelni egy olyan esetet, ami nem normális: hogy az a tiszt, amikor meglátja a Lojzikát, úgy, de úgy beleszeret, hogy csapot-papot feledve meg se áll vele az oltárig. Kevés rá az esély, de ha meg se próbálja az ember, akkor biztosan nem lesz belőle semmi.

Úgyhogy a legkisebb Zimmerl lány egy pillantás alatt a söntésnél termett, aztán körbenyalta a száját, hadd vörösödjön, és ringó járással kivitte a kért abszintot a megfelelő asztalhoz.

Visszafelé már nem sietett.

– Nem is katona ez, csak egyéves önkéntes. Valami tudósféle lehet, mert tintát kért, tollat meg papírt, és nagyon sebesen kezdett írni valamit. Jobb, ha a következő kört a Janka viszi ki neki.

Janka volt az írástudó a családban, az ő reszortja volt minden tudós.

Ámde ö sem járt jobban.

– Nem tudós ez, hanem költő. Igaz, most valami kritikát ír, ha jól értettem, de azt mondta, legjobban verset szeret írni. Úgyhogy legközelebb menjen a Kató.

A költők a Katóhoz tartoztak. A Katónak fantasztikus emlékezőtehetsége volt, első hallásra megjegyzett hosszú költeményeket, és hibátlanul felmondta őket. Az elemiben csodájára jártak, mire képes a Kató memoriter.

Ámde a Kató is fejcsóválva érkezett vissza. Igaz, az arca pipacspiros volt.

– Nem költő ez, hanem egy pernahajder. Lehet, hogy verseket ír, de nem olyan rendeseket, mint a Gyulai Pál meg a Tóth Kálmán. Olyan, olyan… – Kató kereste a szavakat – sikamlósakat. Illetleneket.

– Honnan tudod?

– Elővett egy vékony verseskötetet a zubbonya zsebéből, és felolvasott egy-két költeményt. De megmondtam neki, hogy én rendes lány vagyok, nem hallgathatom tovább ezeket a léha sorokat.

– Mire ő?

– Mire ő elkezdett kacagni és fejből ádresszált nekem két versszakot.

– Neked?

A kisebbik középső Zimmerl lány kihúzta magát, és skandálni kezdett, mint az elemiben.

„Mert dalaimnak azt a részét,
Mely túlnyomónak mondható,
– Minek tagadjam gyöngeségem –
Kegyedhez írtam, kis Kató.

És dalaimnak az a része,
Mely túlnyomónak mondható,
Kegyednek semmiképp se tetszett,
Sőt visszatetszett, kis Kató.”

– Van tovább is?

– Lett volna, de én véget vetettem a műsornak. Megmondtam neki kereken, hogy hiába ír bele ezerszer a versébe, engem nem hat meg vele.

De ezen is csak nevetett, persze. Egy moral insanity, úgy, ahogy van. Az lenne a legjobb, ha apuska kidobatná a Ferivel, mielőtt nagyobb botrányt csinál.

– Mit jelent az, hogy moral insanity? – kérdezte Lojzika elgondolkodva.

– Erkölcstelen alak. Akitől minden kitelik.

– Mi minden?

Trézsi úgy ítélte meg, hogy helyes, ha ezen a ponton közbeavatkozik.

– Elég lesz akkor megtudnod, ha már férjhez mentél.

A legkisebb Zimmerl lány megrázta vörös loboncát, és kisurrant a lányszobából. Tíz perc múlva egy verseskötettel a kezében tért vissza. „Modern dalok", ez volt a címe, és a belső oldalon ez a dedikáció állt:

„Lolának, megismerkedésünk örömére, a Szerző"

Ki az a Lola? – kérdezte Janka rökönyödve.

– Én.

– És mióta, ha szabad kérdeznem?

– Mostantól.

17.

Fél hat tájban kezdett megélénkülni a kert. Addigra minden Zimmerl elfoglalta újra a helyét a fedélzeten, még Julcsa, a cseléd is szerepet kapott a kiszolgálásnál, mint kenyereslány. Előbb a környékbeli hivatalok aktatologatói érkeztek, hogy egy-két krigli jó sörrel leöblítsék a torkukra száradt port, mely az irathegyekről ragadt rájuk, aztán megjöttek a környékbeli lakosok, akik elüldögéltek itt egy-egy órácskát, mielőtt hazatértek volna. Végül jöttek a baráti társaságok, a körök és egyletek véget nem érő számban: ezek az évtizedek a társaságok, körök és egyletek évtizedei voltak. Itt ülésezett az Istvánmezei Férfiegylet, a Katolikus Ligeti Legényegylet, a Lövőházi Kör, az Erzsébetvárosi Kaszinó kihelyezett tagozata, hogy csak néhányat említsünk azok közül, melyek napra nap feltűntek a Stefánia úti vendéglő zöld léckerítése mögött. És akkor még nem beszéltünk – ma, mondjuk, nem is fogunk – a Magyar Lovaregylet, a Lóbarátok Köre és a Zsoké Klub kiterjedt tagságáról, akik futtatási napokon lepték el a kertet. Hat előtt megérkezett Bodolai Náci a zenekarával, és amikor rázendítettek az első nótára, a Zimmerliben kitehették a megtelt táblát.

(Híres történet, még a kilencvenes évek elejéről, hogy egy ismeretlen kompánia állított be nyolcfelé a vendéglőbe, ahol már egy gombostűt se lehetett volna leejteni. „Wir Haben einen Tisch rezerviert!" – mondta a

vezetőjük. „Name?” – kérdezte a Franzl mosolyogva. A mosoly annak szólt, hogy mutassa, nem volt itt semmiféle asztalfoglalás, hisz ha lett volna, tudna róla. A Franzl memóriája talán még a Katóén is túltett, igaz, csak az élet egészen vékony mezsgyéjét – a számokét, legfőképpen – világította be. De az érkezők se most jöttek le a falvédőről, tizenkilencre lapot húztak tehát.

– Rudolf. Habsburg Rudolf.

– Igazán sajnálom, felséges uram, de a rendelésbe valami hiba csúszhatott. És a mai napon úgy áll a dolog, hogy még ha maga a császár szeretne leülni nálunk, még neki is várni kellene, míg felszabadul egy asztal.

Ebből aztán tőrőlmetszett családi anekdota lett, hogy a Franzl az igazán vendéglősnek való, egyem a lelkét, ő nála nincsen kivételezés, egyszer, még tizenöt se volt, a királyfit is eltanácsolta az étteremből, mert nem rendelt időben asztalt magának.)

Hét óra körül kezdtek érkezni a baráti kompániák, azok már törzsvendégek valamennyien, bejáratott asztalokkal, saját söröskorsókkal és megrögzött rigolyákkal, melyeket a helyiek már jól ismertek. Közöttük is a legnagyobb tisztelet a Benczúr Gyula asztaltársaságát övezte. Amikor az ősz mester – aki vagy húsz évvel fiatalabb volt a Szepinél, de terebély szakállával és hegyesre pödört bajuszával, okuláréjával és elmaradhatatlan utazósapkájával inkább egyidősnek látszott vele – feltűnt a bejárat előtt, Franzl lélekszakadva szaladt az apjához.

– Itt van a Bencz úr!

– A Benczúr úr! – javította ki a gazda.

De Franzl szimmetriára törő lelke nem tűrte az ilyesmit. Lehetne esetleg Bencbenczúr úr, ha mindenáron muszáj, de hogy Benczúr úr, annak nincs semmi értelme. Mindezt, szerencsére, csak gondolta, mondani már nem mondott semmit, igaz, nem is igen lett volna kinek, mert Zimmerl József a hírre azonnal a kapuhoz sietett.

– Micsoda megtiszteltetés, méltóságos uram!

Megelőlegezett cím volt, mert Benczúr Gyula, történeti festészetünk koronázatlan királya, ki megannyi koronázott király portréját alkotta meg, még nem nyerte el a főrendiházi tagságot: de már ott volt a küszöbén.

Szepi széles karmozdulatokkal terelve önmagát a kerthelyiség legtávolabbi, legnyugodtabb sarkába kísérte a művész urat, a zenekar tust húzott, mintha egy igazi fejedelem érkezett volna, minden asztalnál felemelkedtek a fejek, az újabb időkben érkezettek csettintettek, ez aztán egy komoly hely, ahol a Benczúr Gyula asztalt tart fenn, ide járni fogunk, mindenképpen. Zimmerl József tisztában volt vele, mennyi fény áramlik ebből a tényből szerény intézményére, és a maga szelíd módján igyekezett

is kihasználni. Amikor az asztalhoz értek, a főpincér kihúzta az oda-készített karosszéket az asztalfőn, a festő letelepedett, aztán egyetlen kéz-mozdulattal jelezte, a szokásosat kéri. Azaz egy meszely rajnait meg egy rántott borjúlábat. Szepi meghajolt és távozott: mire a konyhába ért, a bor meg az étel már ott várta, tálcán. Így működik egy jól menő vendéglő, gon-dolta ilyenkor elégedetten.

Annak is megvan a maga története, hogyan lett a Benczúr Gyula törzsvendég a Zimmerliben. Azt kell ehhez tudni, hogy a beltéri falakat emberemlékezet – azaz még Temesvár – óta néhány olajfestmény díszítette a Zimmer József éttermeiben. Zsánerképek voltak, a hajdani fogadó udvarát meg környékét ábrázolták, voltak rajtuk lovak, kecskék, paraszt-tok, naplemente. Egy vándorló asztaloslegény festette őket anno, aki Aradról igyekezett Pestre, de a Szepi fogadójában meghűlt, és a Tívó Anna nem engedte tovább, míg a húslevese lábra nem állítja. A legénynek nem-igen volt pénze, azt mondta, fizetségül lefestene ezt-azt, Szepi először azt hitte, valami ajtómázolásról lenne szó, de mikor kiderült, hogy tájfestésről, csak intett, hogy neki mindegy, ha festene, fessen, ne érezze, hogy ingyen-élő, még vásznakat is vett neki akkor, mert csak ecsetei voltak. Egész csinos képeket festett az a fiú, Löbl vagy Lieb, vagy valami ilyesmi volt a neve, Szepi nem igazán jegyezte meg, de a képek tetszettek neki, bekereteztette és kiakasztotta őket minden újabb helyen. A Zimmerl család meg a Zimmerli törzsközönsége úgy hozzászokott a látványukhoz, hogy már nemigen tudott volna meglenni nélkülük. Na, egy téli estén a Benczúr Gyula hintaja keréktörést szenvedett a közelben, és a mester úgy döntött, a vendéglőben várja meg, míg a járművet megreparálják. Kért egy grogot, és míg a kezét a bögre oldalán melengette, körbehordozta a tekintetét a falakon. Aztán felállt, és végigsétált a termen, hosszan időzve minden kép előtt. Végtére magához rendelte a főpincért, és kikérdezte a festmények történetéről.

Aztán az asztalra csapott.

– Tudja, Herr Wirth, mennyit érnek ezek a képek?

– Vászonárban bármikor el tudom adni őket.

– Akkor most üljön le szépen.

– Egy pincér sosem ülhet le a vendége jelenlétében.

– Ha nem, hát nem – vont vállat Benczúr Gyula, és mondott egy hozzávetőleges összeget. Akkor Zimmerl József – életében először és utoljára – mégiscsak leült a vendége asztalához. Lerogyott, hogy ponto-sabbak legyünk.

– Gott im Himmel. Biztos ebben, uram?

– Lieb Mihály Leót ma Munkácsy Mihálynak hívják, és azért is százezreket kap, ha fel sem emeli az ecsetét. Ha ezeket a képeket eladja, vehet magának egy egész várat, szolgálóstul.

Zimmerl József felállt és kihúzta magát.

– Van eszembe eladni, amikor úgy megszoktam már őket. Ha harminc évig jók voltak a falamon, maradjanak is csak ott, amíg élek.

Benczúr Gyula felkacagott.

– De hát ha eladná őket, akkor gazdag ember lehetne! Nem kéne többé dolgoznia, talpalnia, hajlongania! Vendégekkel bajlódnia!

– Nekem ez az életem, uram! Hozhatok még valamit?

Na, hát így lett a Benczúr Gyula meg a művésztársasága törzsvendég a Zimmerliben. Egy hely, ahol valódi Munkácsy-képek alatt szolgálják fel a kaisersmarnit, csak megfelel néhány egyéb piktornak is, gondolta. Azért, mikor már helye volt a törzsvendégek között, beállított nyolc kisméretű festménnyel, ő festette őket, legutóbbi müncheni útján.

– Letét. – jelentette ki ellentmondást nem tűrően. – Csak az egészséges arányok végett.